

Den amerikanske drøm på syre – realisme og fantasi i filmen 'Fear and Loathing in Las Vegas'

'Bilens bagagerum lignede et mobilt narkopoliti-laboratorium. Vi havde to poser med græs, femog-halvfjerds mescaline-trips, fem store stykker trækpapir med højeksplosiv syre, en saltbøsse halvt fuld af kokain og en hel galakse af mangefarvede uppers, downers, skrigere, og latterbomber ... og også en liter tequila, en liter rom, en kasse Budweiser, en halv liter ren æter og to dusin amyler.'

AF MORTEN AMMITZBØLL

Journalisten Raoul Duke og hans advokat og troligt medsammen-svorne Dr. Gonzo - 'et hæsligt levn fra Love-Generationen' - su-ser gennem Nevada-ørkenen på vej fra Los Angeles til Las Vegas i en stor, rød cabriolet. Forsynin-gerne fra bilens bagagerum har de for længst taget hul på, alt imens de må udfordre hastighedsgræn-sen for at nå check-in-tidspunktet på deres hotel: 'Tredive minutter.

Det ville blive meget tæt på.' Duke skal dække racerløbet Mint 400, men vil samtidig benytte lejlighe-den til at gå på jagt efter den ame-rikanske drøm. 'Du må forstå,' siger Duke til Gonzo, da de endelig er nået frem, 'at vi har fundet hovednerven.'

Det viser sig dog at være svært at skrive fyldstgørende om et motorløb med et væld af bagage-rumsstoffer i blodet, og før Duke når at læse startlisten, er alle an-dre journalister taget hjem. På vej

tilbage til vestkysten bliver han dog kaldt tilbage: Han skal dække sammenslutningen af offentlige anklageres seminar om narkotika og farlige stoffer! Dette projekt er selvsagt dømt til at gå galt, og til sidst ender udflugten til spillebyen i et stort black-out og en omgang mere end almindeligt skamfulde tømmermænd.

Dette er kort skitseret hand-lingen i *Fear and Loathing in Las Vegas*, Terry Gilliams meget tekst-nære filmatisering af Hunter S.

Thompsons mytiske roman fra 1971 af samme navn. Filmen var ingen anmeldersucces, da den udkom i 1998, men har sidenhen opnået sand kult-status. Beskrivelsen af de to hovedpersoners nærmest overmenneskelige stofindtagelse har uden tvivl lagt alen til denne berømmelse, ligesom Gilliams evne til at overføre romanens hektiske sprog til filmmediet også har haft noget at sige.

I det følgende beskriver jeg den rolle, stofferne spiller i filmen, og derefter diskuterer jeg, hvorvidt filmen kan siges at give et realistisk billede af de fantasier, vi har om stoffer og deres virkning.

Virkelighedens hallucinationer

Fear and Loathing in Las Vegas - både filmen og romanen - indledes med et citat af den engelske forfatter (og manden bag den første ordbog over det engelske sprog) Samuel Johnson (1709-1784), kendt som Dr. Johnson: 'Den, der gør sig selv til et bestie, slipper for smerten ved at være menneske.' At gøre sig sindssyg for en stund er en måde at undslippe verden på. Duke parafraserer i romanen Dr. Johnson på denne måde: 'Nu og da, når ens liv bliver kompliceret og rovdirene rykker ind på én, er det eneste, der virkelig hjælper, at fylde sig med afskyelige kemikalier og så køre som en besat fra Hollywood til Las Vegas. For at *slappe af* i ørken-solens moderskød, så at sige.'

For Duke er angsten - frygten og leden - som stofferne forsøger, intet imod det, som virkeligheden giver ham. Stoffernes hallucinationer er slemme nok, det vil han ikke benægte, men det er en

tilvænnings-sag: '... efter et stykke tid lærer man at leve med ting som at se sin døde bedstemor klatre op ad ens ben med en kniv mellem tænderne.' Det er, når virkeligheden selv begynder at hallucinere, at det for alvor bliver uhyggeligt. I Las Vegas besøger Duke og Gonzo 'Circus-Circus', et syret cirkus komplet med trapezkunstnere, aber i kitler og storbarmede servitricer, hvor gæsterne kan betale for at få ansigtet blæst op på en skærm 60 meter over byen. I romanen beskriver Duke forlystelsen sådan: 'Ingen kan håndtere det andet trip - muligheden for, at en hvilken som helst freak med 1,98 dollar kan spadserer ind på Circus-Circus og pludselig vise sig på himlen tolv gange så stor som Gud, mens han hyler alt, hvad der går gennem hans hjerne, ud.' Stoffernes hårrejsende oplevelser kan man holde ud, så længe man ved, at der er en stabil virkelighed 'derude'. Men at vanviddet også finder sted i virkeligheden selv - det er det *virkelig* skræmmende for Duke.

Stoffer og den amerikanske drøms illusion

Det kan virke underligt, at Duke er så ivrig efter at udforske Las Vegas, når nu byen inkarnerer al den dekadence og surrealistiske exces, der skræmmer ham. Men forklaringen er som sagt, at han ser byen - med alle dens billboards, lyserøde velour-tapeter og farvede drinks - som det fuldendte resultat af myten om den amerikanske drøm. Han fremskriver en enorm forfaldshistorie, hvor fortællingen om, at enhver kan blive, hvad han/hun vil, er blevet en parodi på sig

selv. I Las Vegas kan alle sætte en dollar på rød og ende med at vinde den helt store gevinst. Men man kan lige så vel tabe det hele.

Det er netop stofferne, der så at sige tilpasser Dukes hjerne til Las Vegas' vanvid og gør det muligt for ham at få øje på denne dimension af den amerikanske kultur. Det er det våben, der gør, at han og Gonzo kan optræde som avantgarden, der har set sandheden om samfundet før alle andre. Blaffere, politibetjente, servicepersonale og gamblere bliver alle udstillet som bornerte småborgere, der forarges over deres vanvittige adfærd. Det er en klassisk figur inden for kunsten: De store, visionære kunstnere, skæve på de fede stoffer, provokerer det bedre borgerskab og tvinger dem til at indse, at de bare er nogle kedelige moralister.

Hen mod filmens slutning støder Duke dog på en grænse for, hvor subversive stofferne rent faktisk er. Efter et monumentalt black-out på det fiktive stof 'adrenachrome' (ren adrenalin) kører hovedpersonerne til et cafeteria i udkanten af byen. Her kommer Dr. Gonzo, der igennem hele filmen har optrådt som en tikkende bombe over for Duke såvel som alle andre, op at toppes med en servitrice, og han truer hende med en kniv. Da de forlader stedet, er hun i en tilstand af chok, sandsynligvis på grund af mindet om et tidligere overfald. Filmen har indtil da været badet i neonlys, og tempoet har været højt opskruet. Denne scene er pludselig mørk, afdæmpet og foruroligende.

På den ene side præsenteres stofferne som et middel til at af-

dække en hyklerisk kultur, der prædiker soberhed og afholdenhed, mens den under overfladen bilder folk ind, at den helt store jack-pot er lige om hjørnet. Men på den anden side udstiller filmen også de negative konsekvenser, som stofferne kan have for brugeren og de pårørende. Duke indser til sidst, at 1960'ernes modkultur med stof-prædikanten Timothy Leary i spidsen kun tilbød en stakket løsning for alle dem, der troede, at de kunne købe lykken i et LSD-frimærke.

Et 'realistisk' indblik i hallucinationernes verden

På handlingsniveauet giver *Fear and Loathing in Las Vegas* altså et billede af stoffer som et sandhedsserum, der udstiller det illusoriske i den amerikanske vinderkultur, men til sidst afdækkes stofberuselsen som blot endnu en måde at tage del i denne. Som jeg i det følgende vil argumentere for, indeholder filmen imidlertid også et andet niveau: Her vil jeg gribe fat i dens forhold til virkeligheden, dvs. dens grad af *realisme*.

I første omgang vil enhver, der

har set bogen eller læst filmen selvfølgelig sige, at skildringen af stoffer er komplet overdreven og urealistisk i forhold til de måder, de bruges på i virkeligheden. Filmens element af screwball-comedy og tegneserieæstetik har ikke meget at gøre med den ofte mørke og hårdtpumpede verden, som stoffer optræder i – især i nattelivet. Desuden synes de mængder, hovedpersonerne konsumerer, at være nok til at langtidssygelægge et par elefanter. Jeg vil dog påstå, at der netop i denne overdrivelse ligger en sandhed om de fantasier,

Fra DR-omtale af Alex Gibney's dokumentar: Gonzo - historien om Hunter S. Thompson:

Den fandenivoldske, amerikanske journalist Hunter S. Thompson skabte gonzojournalistikken, en reportageform med journalisten i centrum som personlig fortæller og formidler af stemninger og skæve vinkler. Thompson er bedst kendt for romanen 'Fear and Loathing in Las Vegas' (Frygt og lede i Las Vegas) fra 1975, men hans mange reportager i magasinet 'Rolling Stone' er stadig klassikere. Bl.a. da Thompson stillede op som sherif i byen Aspen i en sky af Bourbon, kokainbaner og hjemmerullede joints. Filmen koncentrerer sig om Thompsons produktive år fra udgivelsen af den kontroversielle bog om Hell's Angels i 1965 til 1975, hvor hans kreativitet tørrede ud. Den våbenfikserede, storrygende narkoman og drunker var overbevist om, at god journalistik kunne ændre verden. Måske havde han mistet troen, da han den 20. februar 2005 brugte et af sine mange våben til at tage livet af sig.

vi har om stoffer, der faktisk kan beskrives som realistisk.

Den slovenske filosof Slavoj Žižek har i et foredrag om tv-serien *The Wire* - 2002-2008, en serie om narkohandlere, politimænd og politikere i Baltimore - sagt, at seriens realisme ikke ligger i dens objektive overensstemmelse med virkeligheden, dvs. om seriens hændelser rent faktisk kunne finde sted. Det realistiske er derimod den måde, som serien iscenesætter Baltimores *kollektive selvopfattelse* på; hvordan serien tillader byens borgere at reflektere over de måder, de fremstår på over for hinanden, og den måde, Baltimore fremstår på over for resten af USA. Ifølge denne realisme-forståelse kan film (såvel som romaner og anden kunst) lære én noget om, hvad det er for fantasier, der

cirkulerer i en kulturs kollektive bevidsthed. Man kunne følgelig foreslå at læse *Fear and Loathing in Las Vegas* ud fra en ramme, hvor det ikke er den objektive realisme, der er i centrum, men derimod den måde, hvorpå det urealistiske – fantasiscenarierne – kan sige noget *reelt* om stofkulturen.

Hvad er det så for en særlig fantasi, filmen præsenterer? Jeg vil mene, at det er en fantasi om et stofforbrug, der for længst har vinket farvel til mådeholdenhed, etik og kropslige behov. Fascinationen ved *Fear and Loathing in Las Vegas* (og hele mytologien om Hunter S. Thompson, der selv udlevede meget af det, som Duke gennemgår), er fantasien om at lade fornuften flyve og i stedet beruse sig i begærets vold. Faktisk begrænser denne fantasi sig i filmen slet ikke til

stofforbrug: Den dækker også over musik (Dr. Gonzo nærmest 'juncker' Jefferson Airplane's 'White Rabbit'), og over store biler, lyserøde drinks, bananasplits – you name it. I beskrivelsen af denne exces-fantasi findes måske filmens virkelige 'realisme'.

Hvad kan filmen lære os om stoffer?

Denne fantasi om det overdrevne og ufornuftige stofindtag er ikke forbeholdt weekend-narkomaner og 'hæslige levn fra Love-generationen'. Det er en fantasi, som de fleste af os sikkert kender fra den slet skjulte glæde ved at berette om vores fordrukne eskapader til venner og bekendte: 'Hold kæft, hvor var vi fulde!' - 'Vi var jo helt væk!' lyder det - og ofte har man i beretningen på forunderlig vis lagt en liter eller to til det, man i virkeligheden drak. Der er en underlig glæde ved at berette om sin komplet ufornuftige – og måske endda syndige - adfærd.

Fear and Loathing in Las Vegas er en bidsk satire over den amerikanske drøm, men som jeg har vist, er filmen også en skarpt optrukket beskrivelse af de kulturelle forestillingsmønstre, vi deler om stoffer og narkotika. En sådan fremstilling af stofbrug giver betydning og mening til en verden, som ikke alle kender til. Vi kan med andre ord anskue filmen som medvirkende til at skabe fælles fantasier om, hvad stoffer er for en størrelse, og hvordan de virker på brugeren. ■

LITTERATUR

Thompson, Hunter S.: Frygt og lede i Las Vegas – en brutal rejse til hjertet af den amerikanske drøm. Gyldendal. København. 1998 (1971).
Alle citater i artiklen er fra denne udgave af bogen.